

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

14 липня 2022 року
м. Київ

справа № 922/1708/21

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду:
Студенець В.І. – головуючий, судді: Баранець О.М., Кібенко О.Р.

за участю секретаря судового засідання: Натаріної О.О.

розглянувши касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Хорев"

на рішення Господарського суду Харківської області
(суддя – Ємельянова О.О.)
від 18.11.2021

та постанову Східного апеляційного господарського суду
(головуючий суддя – Тарасова І.В., судді: Білоусова Я.О., Фоміна В.О.)
від 07.02.2022

у справі № 922/1708/21

за позовом Регіонального відділення Фонду державного майна України по
Харківській області
до Товариства з обмеженою відповідальністю "Хорев"
про розірвання договору,

та за позовом третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмету спору:
Товариства з обмеженою відповідальністю "Маре Груп"
до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській
області Товариства з обмеженою відповідальністю "Хорев"

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ
Регіональне відділення по Харківській області

Вх. № 10/01340
15.04.2022

*28*7744007*1*0*

про переведення прав та обов'язків покупця,

за участю представників учасників справи:

позивача – не з'явилися

відповідача – не з'явилися

третьої особи – не з'явилися

ВСТАНОВИВ:

ІСТОРІЯ СПРАВИ

1. Короткий зміст позовних вимог

1.1. Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях звернулось до Господарського суду Харківської області із позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю "Хорев" (далі – ТОВ "Хорев") про розірвання договору купівлі-продажу об'єкта малої приватизації - Державного підприємства "Український державний інститут по проектуванню заводів важкого машинобудування" від 27.05.2019, укладеного між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області та ТОВ "Хорев", посвідченого приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Харківської області Луценко В.С., що зареєстрований у реєстрі за № 1437.

1.2. Позов обґрунтовано допущенням відповідачем порушень умов спірного договору щодо своєчасної та повної сплати ціни продажу об'єкта приватизації, а саме несплата вартості об'єкта приватизації протягом більш ніж 60 днів з дня укладення договору купівлі-продажу, що відповідно до пункту 11.4 договору, частини третьої статті 24, пунктів 1, 2 частини третьої статті 26 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" є виключною підставою для розірвання договору.

1.3. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 15.06.2021 за заявою Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях про заміну позивача у справі правонаступником, замінено сторону позивача - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях (код ЄДРПОУ 43023403) у справі №922/1708/21 на його правонаступника - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324) (далі – РВ ФДМУ по Харківській області).

1.4. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 09.08.2021 Товариство з обмеженою відповідальністю "Маре Груп" (далі – ТОВ "Маре Груп") залучено до участі у справі №922/1708/21 у якості 3-ї особи, яка заявляє самостійні вимоги

щодо предмета спору; прийнято до спільного розгляду у справі №922/1708/21 позовну заяву ТОВ "Маре Груп" до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області, ТОВ "Хорев" про переведення прав та обов'язків покупця за договором купівлі-продажу об'єкта приватизації Державне підприємство "Український державний інститут по проектуванню заводів важкого машинобудування", що знаходиться за адресою: м. Харків, просп. Московський, буд. 151 від 27.05.2019 року, укладеним між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області та ТОВ "Хорев", посвідченим приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Харківської області Луценко В.С., що зареєстрований у реєстрі за № 1437.

1.5. Позов ТОВ "Маре Груп" обґрунтовано обставинами умисного введення відповідачем - Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області в оману учасників аукціону щодо умов приватизації об'єкта малої приватизації, який за результатами цього аукціону продано позивачу як переможцю аукціону за спірним договором купівлі-продажу, а саме щодо обсягу зобов'язань переможця аукціону та позбавленням третьої особи як одного з учасників аукціону внаслідок зазначених неправомірних дій відповідача можливості стати його переможцем і наявністю у зв'язку з цим, з урахуванням обставин ухилення відповідача від виконання своїх обов'язків переможця аукціону та положень пунктів 66, 67 Порядку проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 за № 432, права третьої особи вимагати переведення на неї прав та обов'язків покупця за спірним договором.

2. Зміст рішень судів першої та апеляційної інстанцій

2.1. Рішенням Господарського суду Харківської області від 18.11.2021 у справі №922/1708/21 позовні вимоги задоволено, розірвано договір купівлі-продажу об'єкта малої приватизації - Державного підприємства "Український державний інститут по проектуванню заводів важкого машинобудування", що знаходиться за адресою: м. Харків, просп. Московський, буд. 151 від 27.05.2019, укладений між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області та Товариством з обмеженою відповідальністю "Хорев", посвідчений приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Харківської області Луценко В.С., що зареєстрований у реєстрі за №1437. У задоволенні позову третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмету спору Товариства з обмеженою відповідальністю "Маре Груп" відмовлено.

2.2. Рішення суду мотивовано тим, що в порушення умов договору із загальною вартості об'єкта малої приватизації – 28 800 120,00 грн, відповідачем сплачено лише кошти гарантійного внеску у розмірі 591 600,00 грн та 118 320,00 грн (ПДВ н

гарантійний внесок), а несплаченою залишилась решта вартості об'єкта малої приватизації – 28 090 200,00 грн, тоді як 21.02.2020 був останнім днем для сплати повної суми за об'єкт малої приватизації, що відповідно до пункту 11.4 договору, частини третьої статті 24, пунктів 1, 2 частини третьої статті 26 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" є підставою для розірвання договору (несплата вартості об'єкта приватизації протягом 60 днів з дня укладення договору купівлі-продажу).

В обґрунтування висновку про відмову в задоволенні позову третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору, суд послався на те, що спірний договір укладено за результатами проведеного електронного аукціону, переможцем якого визначено ТОВ "Хорев", зазначений аукціон відбувся 19.04.2019, його результати у судовому порядку оскаржено не було, у зв'язку з чим відсутні підстави для застосування до спірних правовідносин положень пунктів 66, 67 Порядку проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 за № 432.

2.3. Постановою Східного апеляційного господарського суду від 07.02.2022 рішення Господарського суду Харківської області від 18.11.2021 у справі №922/1708/21 залишено без змін.

2.4. Суд апеляційної інстанції погодився з висновком місцевого господарського суду про наявність правових підстав для задоволення заявлених позовних вимог Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області та з правомірністю відмови у задоволенні позову третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору.

Також судом апеляційної інстанції відхилено твердження відповідача та третьої особи стосовно безпідставної заміни позивача з Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях на (код ЄДРПОУ 43023403) на Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324) як на його правонаступника, за відсутності розподільчого балансу, який повинен бути складений в процесі виділення Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324) з Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях (код ЄДРПОУ 43023403).

Суд мотивував зазначене тим, що ухвала Господарського суду Харківської області від 15.06.2021 у справі №922/1708/21, якою замінено позивача у даній справі його правонаступником та яка в процесуальному порядку підлягає оскарженню самостійно оскаржена не була, а відтак набрала законної сили. При цьому, судом

також встановлено, що відповідно до акта від 17.05.2021 № 1 приймання-передачі справ (документів) від Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області, складеного на підставі наказу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях "Про виділ Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області" від 13.05.2021, за яким голова комісії з виділу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях Дудченко Н.В. передав, а начальник Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області прийняв справи (документи) Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області відповідно до опису справ в кількості 2 653 шт., в тому числі було передано документи, що стосуються справи № 922/1708/21. Крім цього, до відзиву на апеляційну скаргу Регіональне відділення ФДМУ по Харківській області долучено копію розподільчого балансу від 13.05.2021.

3. Короткий зміст вимог касаційної скарги та узагальнений виклад позиції інших учасників справи

3.1. Не погоджуючись з рішенням Господарського суду Харківської області від 18.11.2021 та постановою Східного апеляційного господарського суду від 07.02.2022 у справі №922/1708/21, Товариство з обмеженою відповідальністю "Хорев" звернулося з касаційною скаргою, якою просить оскаржувані рішення місцевого господарського суду та постанову суду апеляційної інстанції скасувати, ухвалити нове рішення про відмову у задоволенні позову.

3.2. Підставами касаційного оскарження ТОВ "Хорев" визначило пункти 1, 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України.

3.3. Відповідно до пункту 1 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України підставою касаційного оскарження судових рішень є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права у випадку, якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку.

3.4. Товариство з обмеженою відповідальністю "Хорев" підставою касаційного оскарження зазначає пункт 1 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України, оскільки вважає, що судами попередніх інстанцій

застосовано положення статті 109 Цивільного кодексу України без урахування висновку щодо її застосування у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду від 08.02.2022 у справі №922/539/21; положення статей 3, 263, частини третьої статті 269 Господарського процесуального кодексу України без урахування висновків щодо їх застосування у подібних правовідносинах, викладених у постановах Верховного Суду від 01.07.2021 у справі №46/603, від 13.04.2021 у справі №909/722/14, від 25.06.2020 у справі №924/233/18, від 06.02.2019 у справі №916/3130/17.

3.5. Відповідно до пункту 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України підставою касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пунктах 1, 4 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права у випадку, якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах.

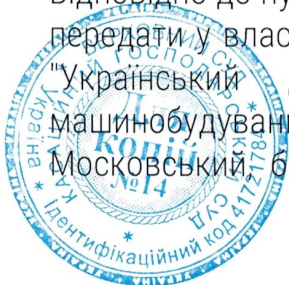
3.6. Також підставою касаційного оскарження ТОВ "Хорев" зазначає пункт 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України, оскільки вважає, що відсутній висновок Верховного Суду щодо питання одночасного застосування до спірних правовідносин статей 104 та 109 Цивільного кодексу України.

3.7. В поясненні до касаційної скарги Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області проти вимог касаційної скарги заперечує з підстав, викладених у ньому, просить рішення місцевого господарського суду та постанову суду апеляційної інстанції залишити без змін.

4. Фактичні обставини справи, встановлені судами попередніх інстанцій

Між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області (продавець) та Товариством з обмеженою відповідальністю "Хорев" (покупець) 27.05.2019 було укладено договір купівлі-продажу №1364, який посвідчено приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Харківської області Луценко В.С. за реєстровим № 1437 на об'єкт малої приватизації - Державне підприємство "Український державний інститут по проектуванню заводів важкого машинобудування", що знаходиться за адресою: м. Харків, просп. Московський, буд. 151.

Відповідно до пункту 1.1 договору, сторони погодили, що продавець зобов'язується передати у власність покупця об'єкт малої приватизації - Державне підприємство "Український державний інститут по проектуванню заводів важкого машинобудування", код ЄДРПОУ 00212630, за адресою: м. Харків, просп. Московський, буд. 151, а покупець зобов'язується сплатити ціну його продажу,

прийняти об'єкт приватизації і виконати визначені у цьому договорі умови.

Згідно з протоколом про результати електронного аукціону № UA-PS-2019-03-22-000020-1, сформованого 19.04.2019, який затверджений наказом Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області від 25.04.2019 №809, ціна продажу об'єкта приватизації становить без урахування ПДВ - 24 000 100,00 грн (пункт 2.2 договору).

Відповідно до пункту 2.3 договору, покупець зобов'язується сплатити 24 000 100,00 грн без ПДВ, 4 800 020,00 грн сума ПДВ, сума з ПДВ 28 800 120,00 грн у повному обсязі за придбаний об'єкт приватизації протягом 30 календарних днів з моменту нотаріального посвідчення цього договору. Зазначений вище розрахунковий період, починає діяти з моменту нотаріального посвідчення договору купівлі - продажу.

Згідно пункту 2.4 договору, розрахунки за придбаний об'єкт приватизації здійснюється покупцем шляхом безготівкового перерахування коштів таким чином:

гарантійний внесок для участі у аукціоні сплачений покупцем на банківський рахунок оператора електронного майданчика - Товариства з обмеженою відповідальністю "Національна електронна біржа", у сумі 591 600,00 грн, що становить 10% стартової ціни об'єкта приватизації, зараховується покупцеві в рахунок ціни продажу об'єкта приватизації після його перерахування оператором електронного майданчика на рахунок продавця;

протягом 10 днів з дня підписання цього договору на сплачені покупцем грошові кошти в сумі 591 600,00 грн покупець зобов'язаний перерахувати на рахунок продавця ПДВ у розмірі 118 320,00 грн;

грошові кошти покупця у розмірі 28 090 200,00 грн, у т.ч. ПДВ – 4 681 700,00 грн за придбаний об'єкт приватизації сплачуються покупцем шляхом безготівкового перерахування з рахунка покупця на рахунок продавця, протягом 30 календарних днів з моменту нотаріального посвідчення цього договору.

Відповідач відповідно до умов договору протягом 30 календарних днів з моменту нотаріального посвідчення договору, зобов'язаний був сплатити ціну продажу об'єкта приватизації до 26.06.2019.

Проте відповідачем, в порушення умов договору, сплачено кошти у розмірі 591 600,00 грн (гарантійний внесок) та 118 320,00 грн (ПДВ на гарантійний внесок), про що свідчить виписка банку від 29.05.2019 на суму 591 600,00 грн та виписка банку за 06.06.2019 на суму 118 320,00 грн.

В подальшому, у зв'язку з розглядом судами різних інстанцій заяв про забезпечення позову (у справах № 1205з-19, № 922/2970/19, № 922/3888/19) останній день для сплати повної суми за об'єкт приватизації згідно з і спірним Договором купівлі-продажу у ТОВ "Хорев" був 21.02.2020.

Листом від 11.03.2020 за № 11-04-02129 позивач звернувся до відповідача з вимогою щодо сплати повної вартості об'єкту приватизації разом із неустойкою за договором.

Проте, вказана вимога позивача, залишена відповідачем без відповіді та задоволення, що і стало причиною звернення із відповідним позовом до суду.

5. Оцінка аргументів учасників справи і висновків судів першої та апеляційної інстанцій з посиланням на норми права, яким керувався суд

5.1. Відповідно до положень статті 300 Господарського процесуального кодексу України, переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права. Суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.

5.2. Предметом оскарження у межах цієї справи за касаційною скаргою ТОВ "Хорев" є, на думку скаржника, безпідставність заміни позивача з Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях (код ЄДРПОУ 43023403) на Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324) як на його правонаступника, за відсутності розподільчого балансу, який повинен бути складений в процесі виділення Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324) з Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях (код ЄДРПОУ 43023403).

5.3. Відповідно до статті 52 Господарського процесуального кодексу України, у разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника

відповідного учасника справи на будь-якій стадії судового процесу.

Усі дії, вчинені в судовому процесі до вступу у справу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку правонаступник замінив.

Про заміну або про відмову в заміні учасника справи його правонаступником суд постановляє ухвалу.

5.4. Як встановлено судом апеляційної інстанції, ухвалою Господарського суду Харківської області від 15.06.2021 у справі № 922/1708/21 замінено позивача - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях (код ЄДРПОУ 43023403) його правонаступником - Регіональним відділення Фонду державного майна України по Харківській області (код ЄДРПОУ 44223324).

Також судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що відповідно до наказів Фонду державного майна України від 12.05.2021 №774 "Про виділ Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області", від 13.05.2021 №783 "Про утворення юридичної особи", було утворено нову юридичну особу - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області шляхом виділу частини майна, прав та обов'язків Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях.

Згідно з офіційними відомостями з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань Регіональне відділення Фонду держмайна України по Харківській області зареєстроване як юридична особа з 14.05.2021.

Відповідно до пункту 1 наказу Фонду державного майна України від 12.05.2021 №774 "Про виділ Регіонального відділення Фонду держмайна України по Харківській області" вирішено виділити зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях нову юридичну особу - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області, до якої за розподільчим балансом перейде частина майна, прав та обов'язків Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях.

Пунктом 2 цього наказу вирішено створити комісію з виділу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях, призначивши її головою Дудченко Н.В. - в.о. начальника

Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях.

Згідно із пунктом 1 наказу Фонду державного майна України 13.05.2021 року №783 "Про утворення юридичної особи", вирішено утворити нову юридичну особу - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області шляхом виділу частини майна, прав та обов'язків Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях.

Пунктом 2 вказаного наказу голові комісії з виділу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях визначено затвердити розподільчий баланс між Регіональним відділенням Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях та Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Харківській області.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що відповідно до акта від 17.05.2021 № 1 приймання-передачі справ (документів) від Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області, складений на підставі наказу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях «Про виділ Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області» від 13.05.2021, за яким голова комісії з виділу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській, Донецькій та Луганській областях Дудченко Н.В. передав, а начальник Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області прийняв справи (документи) Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області відповідно до опису справ в кількості 2 653 шт., серед іншого було передано документи, що стосуються справи №922/1708/21. Що також підтверджується скаргником та третьою особою.

Крім цього, до відзиву на апеляційну скаргу відповідача позивач - Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області додав копію розподільчого балансу від 13.05.2021, складеного комісією з виділу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Харківській області зі складу Регіонального відділення Фонду державного майна по Харківській, Донецькій, Луганській областях.

5.5. Відповідно до статті 109 Цивільного кодексу України виділом є перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до

однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб. Після прийняття рішення про виділ учасники юридичної особи або орган, що прийняв рішення про виділ, складають та затверджують розподільчий баланс. Юридична особа, що утворилася внаслідок виділу, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи, з якої був здійснений виділ, які згідно з розподільчим балансом не перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу. Юридична особа, з якої був здійснений виділ, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які згідно з розподільчим балансом перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу. Якщо юридичних осіб, що утворилися внаслідок виділу, дві або більше, субсидіарну відповідальність вони несуть спільно з юридичною особою, з якої був здійснений виділ, солідарно.

5.6. Верховний Суд у постанові від 08.02.2022 у справі №922/539/21, на яку посилається скажник як на підставу неоднакового застосування судами положень статті 109 Цивільного кодексу України, зазначив, що за статтею 109 Цивільного кодексу України виділом вважається перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб.

При цьому стара юридична особа, з якої виділяється нова юридична особа, не закривається й продовжує діяти в "усіченій" частині (з активами й пасивами, що не були передані новій юридичній особі).

Згідно з положеннями цивільного законодавства виділ не вважається реорганізацією підприємства (частина перша статті 104 Цивільного кодексу України). Так, під час реорганізації юридичної особи майно, права та обов'язки переходять до правонаступників (злиття, приєднання, поділ, перетворення), а підприємство, яке реорганізується, припиняє свою діяльність.

Під час виділу підприємство, з якого було здійснено виділ, продовжує свою діяльність за зменшеного обсягу активів і пасивів. При цьому за розподільчим балансом частина майна, прав та обов'язків юридичної особи передається новій юридичній особі.

При цьому, у зазначеній справі, судом апеляційної інстанції, на відміну від справи, яка переглядається, було встановлено відсутність в матеріалах справи розподільчого балансу, складеного згідно зі статтею 109 Цивільного кодексу України.

5.7. Доводи касаційної скарги про неврахування висновків щодо застосування положень статті 269 Господарського процесуального кодексу України у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду від 13.04.2021 у справі №909/222/14, від 01.07.2021 у справі №46/603 та від 06.02.2019 у справі

№916/3130/17 є безпідставними. Так у справі №909/722/14 було відмовлено судом апеляційної інстанції у задоволенні клопотання про долучення до матеріалів справи висновку експортного дослідження, як письмового доказу по суті спору. У справі № 46/603 судом апеляційної інстанції прийнято додаткові докази по суті спору, зокрема акти прийому-передачі газу. У справі №916/3130/17 позивач, стверджуючи про порушення судом апеляційної інстанції статей 80, 269 Господарського процесуального кодексу, посилається на докази, яких взагалі не існувало на момент розгляду справи судом першої інстанції. Тоді як у справі, що переглядається, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про долучення розподільчого балансу, який не є доказом, що стосується предмету спору, стосується лише правонаступництва позивача, що є предметом оскарження за доводами апеляційної скарги. При цьому, суд апеляційної інстанції врахував, що ухвала першої інстанції у даній справі про правонаступництво окремо не оскаржувалася.

Також колегія суддів враховує правову позицію, викладену Верховним Судом в ухвалі від 17.05.2021 у справі №908/1662/18, відповідно до якої суд будь-якої інстанції зобов'язаний залучити до участі у справі правонаступника сторони, якщо спірні правовідносини допускають правонаступництво прав та обов'язків відповідної особи, а правонаступник існує. Питання процесуальної правосуб'єктності сторони, їх правонаступників належать до тих, які суд має вирішити під час розгляду справи незалежно від стадії судового процесу. Не є перешкодами для з'ясування підстав процесуального правонаступництва межі розгляду справи у суді відповідної інстанції, а також предмет доказування за відповідними позовними вимогами.

Скаржник також, обґрунтовуючи свої доводи про порушення положень статей 3, 263 Господарського процесуального кодексу України, оскільки ані відповідачу, ані третій особі не було вручено копії відзиву на апеляційну скаргу, що є порушенням основних засад (принципів) господарського судочинства, зокрема рівності та змагальності, зазначає, що судом апеляційної інстанції не враховано правову позицію, викладену у постанові №924/233/18.

Так, як зазначає скаржник, у постанові від 25.06.2020 у справі №924/233/18 Верховний Суд зазначив, в ході касаційного перегляду судових рішень неодноразово звертався загалом до категорії стандарту доказування та відзначав, що принцип змагальності забезпечує повноту дослідження обставин справи. Цей принцип передбачає покладання тягаря доказування на сторони. Одночасно цей принцип не передбачає обов'язку суду вважати доведеною та встановленою обставину, про яку сторона стверджує. Така обставина підлягає доказуванню таким чином, аби задовольнити, як правило, стандарт переваги більш вагомих доказів, тобто коли висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається більш вірогідним, ніж протилежний. Суд

зауважив, що принцип «процесуальної рівності сторін» передбачає, що у випадку спору, який стосується приватних інтересів, кожна зі сторін повинна мати розумну можливість представити свою справу, включаючи докази, в умовах, які не ставлять цю сторону в істотно більш несприятливе становище стосовно протилежної сторони.

Разом з тим, у справі, що переглядається, позивачем на виконання положень частини четвертої статті 263 Господарського процесуального кодексу України додано докази про направлення на адресу відповідача та третьої особи відзиву.

5.8. Посилання ТОВ "Хорев" на відсутність висновку Верховного Суду щодо питання одночасного застосування до спірних правовідносин статей 104 та 109 Цивільного кодексу України є безпідставним, так як такий висновок викладено у постанові від 08.02.2022 у справі № 922/539/21, де Верховний Суд вказав, що виділ регулюється положеннями статті 109 Цивільного кодексу України та не вважається реорганізацією підприємства, яка регулюється частиною першою статті 104 Цивільного кодексу України. До того ж, судом апеляційної інстанції, у справі, що переглядається, застосовано положення статті 109 Цивільного кодексу України.

6. Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

6.1. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 308 Господарського процесуального кодексу України суд касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги має право, зокрема, залишити судові рішення судів першої інстанції та апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення.

6.2. Згідно з частиною першою статті 309 Господарського процесуального кодексу України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення - без змін, якщо судові рішення, переглянуте в передбачених статтею 300 цього Кодексу межах, ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права.

6.3. З огляду на встановлені судами попередніх інстанцій обставини справи, виходячи із меж перегляду справи в касаційній інстанції, колегія суддів вважає, що відсутні правові підстави для зміни чи скасування оскаржуваних рішення місцевого господарського суду та постанови суду апеляційної інстанції.

7. Судові витрати

7.1. З огляду на те, що Верховний Суд залишає касаційну скаргу без задоволення, судові витрати, пов'язані з розглядом справи у суді касаційної інстанції, покладаються на скаржника.

Керуючись статтями 236, 238, 240, 300, 301, 308, 309, 314, 315, 317 Господарського процесуального кодексу України, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

1. Касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Хорев" залишити без задоволення, а рішення Господарського суду Харківської області від 18.11.2021 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 07.02.2022 у справі №922/1708/21 – без змін.
2. Постанова набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною та не підлягає оскарженню.

Головуючий

В. Студенець

Судді

О. Баранець

О. Кібенко

*Прийнято
14.08.2022*

О. І. Кукавська

